

Aan:

ABG gemeenten
t.a.v. T. van den Wijngaard
Raadhuisplein 1
5121 JX Rijen

Gezondheidsmemo Laarspad te Gilze

zaaknummer

19031805

onderwerp

Gezondheidsonderzoek
Laarspad te Gilze

behandeld door

de heer M. van der Wielen
013-2060568
m.vanderwielen@omwb.nl

Mevrouw M. Scholtes

0900-3686868

m.scholtes@ggdmv.nl

plaats / datum

Tilburg,
24 mei 2019

bijlage(n)

-

kopie aan

-

1. Inleiding

De gemeente Gilze en Rijen heeft de OMWB gevraagd een onderzoek uit te voeren naar milieufactoren die spelen bij de realisatie van maximaal 64 woonkavels, ten zuidwesten van Gilze. Het plangebied is in afbeelding 1 weergegeven.

Er zijn al diverse onderzoeken uitgevoerd in het kader van de bestemmingsplanprocedure. Om die reden heeft de gemeente Gilze en Rijen ervoor gekozen om in deze gezondheidsmemo alleen de volgende aspecten mee te nemen in het onderzoek:

- Luchtkwaliteit ten aanzien van veehouderijen;
- Geitenhouderijen.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de wettelijke normen enerzijds en de (gezondheid)advieswaarden anderzijds. Wanneer een juridische toets wordt uitgevoerd, zal getoetst worden aan de wettelijke waarden. Vanuit gezondheid verdient het de voorkeur te toetsen aan de gezondheidkundige advieswaarden. In het algemeen geldt dat de wettelijke normen minder stringent zijn dan de (gezondheidkundige)advieswaarden, omdat bij de bepaling van wettelijke normen ook andere belangen worden meegewogen.

De GGD is gevraagd het gezondheidkundige risico bij de gegeven blootstelling aan fijnstof en het wonen in de directe nabijheid van een geitenhouderij. Hierbij is gebruik gemaakt van de gezondheidkundige advieswaarde voor fijnstof die gebruikt worden ter bescherming van de volksgezondheid. Benadrukt wordt dat de gezondheidkundige advieswaarden ook gebruikt kunnen worden bij het bepalen van de ambitie van de gemeente.

Afbeelding 1: Plangebied

2. Luchtkwaliteit

Uit verschillende onderzoeken is bekend dat omwonenden van veehouderijen blootgesteld worden aan verhoogde concentraties van geur, fijn stof, endotoxinen en biologische agentia. Deze blootstelling kan tot hinder en gezondheidsklachten leiden. Gezondheidseffecten die waargenomen zijn, zijn luchtwegklachten, longontstekingen, een verminderde longfunctie en een verergering van klachten van mensen met COPD en astma (VGO I,II en III).

2.1 Uitgangspunten

Veehouderijen

Bij het onderzoek naar de luchtkwaliteit zijn alle veehouderijen binnen een straal van één kilometer van het plangebied betrokken. Dit is ruim voldoende als het gaat om luchtkwaliteit. Als emissiepunt is voor elke veehouderij uitgegaan van de rand van het bouwvlak, zo ver mogelijk in de richting van het plangebied. Voor de rekenparameters (emissiepunthoogte, uittredesnelheid, etc.) is uitgegaan van standaardwaarden, die volgen uit de handleiding bij het rekenmodel V-Stacks Vergunning, welke ook moet worden toegepast voor ISL3a. Als immissiepunten zijn de hoekpunten van de bouwvlakken binnen het plangebied gekozen.

Endotoxinen zijn niet in dit onderzoek betrokken.

Berekeningswijze

Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van het softwarepakket Geomilieu (versie 4.50, module STACKS). Dit rekenprogramma is geschikt om voor wegen en voor inrichtingen verspreidingsberekeningen uit te voeren volgens standaardmethode 3, de rekenmethode van het Nieuw Nationaal Model (NNM). Geomilieu maakt gebruik van het rekenhart STACKS+, dat voor berekeningen aan luchtkwaliteit is goedgekeurd door het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM). De rekenmethodiek voor deze berekeningen voldoet aan standaardrekenmethoden 1 en 2, zoals bedoeld in de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007.

2.2 Resultaten toetsing aan wettelijke normen

Fijn stof PM₁₀

Voor PM₁₀ geldt een grenswaarde van 40 µg/m³ als jaargemiddelde concentratie op plaatsen waarbij sprake kan zijn van langdurende blootstelling van mensen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij woningen. Uit de berekening blijkt dat de concentratie PM₁₀ ter plaatse van het plangebied ten hoogste 18,89 µg/m³ bedraagt.

Daarnaast geldt voor PM₁₀ een grenswaarde van 50 µg/m³ als 24-uurgemiddelde concentratie, waarbij geldt dat de 24-uurgemiddelde concentratie maximaal 35 maal per kalenderjaar mag worden overschreden. Bij geen enkel toetspunt wordt de grenswaarde overschreden. Het aantal overschrijdingsdagen bedraagt (gecumuleerd) op zijn hoogst 7.

Zeer fijn stof PM_{2,5}

Voor PM_{2,5} geldt een wettelijke grenswaarde van 25 µg/m³ als jaargemiddelde concentratie op plaatsen waarbij sprake kan zijn van langdurende blootstelling van mensen. De concentratie van PM_{2,5} hangt sterk samen met de concentratie

van PM_{10} . Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft de relatie tussen de concentraties $PM_{2,5}$ en PM_{10} nader onderzocht^[1]. Uit het onderzoek volgt dat wanneer aan de wettelijke grenswaarden voor PM_{10} wordt voldaan, vrijwel altijd ook wordt voldaan aan de wettelijke grenswaarde voor $PM_{2,5}$. Dit is toegelicht in tabel 1.

Tabel 2: Concentraties PM_{10} en te verwachten concentratie $PM_{2,5}$. Bron: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/lucht-water/luchtkwaliteit/thema/fijn-stof/artikel/>.

Jaargemiddelde concentratie PM_{10}	Jaargemiddelde concentratie $PM_{2,5}$		
	meest waarschijnlijk	kans < 5%	kans < 1%
40	25	28	29
32,5	21	23	24
30	19	21	22
25	16	18	19

In de kolom van 'kans < 5%' staat de waarde voor de jaargemiddelde concentratie $PM_{2,5}$ die in minder dan 5% van de gevallen wordt overschreden.

Ter plaatse van de omliggende woningen bedraagt de concentratie PM_{10} maximaal $18,89 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Uit bovenstaande tabel blijkt dat bij deze PM_{10} concentratie ter plaatse van de woningen ook aan de grenswaarde voor $PM_{2,5}$ wordt voldaan.

Vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit is op basis van de wettelijke normen sprake van een aanvaardbaar woon- en verblijfsklimaat ter plaatse van het plangebied.

2.3 Gezondheidkundige beoordeling

Bekend is dat ook onder de wettelijke grenswaarden gezondheidseffecten kunnen optreden. Daarom adviseert de GGD in het kader van een gezond leefklimaat om de waarden van de WHO als maatgevend te nemen, juist omdat ook onder de wettelijke normen gezondheidswinst te behalen valt.

Tabel 3: Advieswaarden WHO

	$PM_{2,5}$	PM_{10}
Jaarlijks gemiddelde	$10 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$20 \mu\text{g}/\text{m}^3$
Maximale 24-uursbelasting	$25 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$50 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Aan de advieswaarde van de WHO voor PM_{10} ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$) wordt voldaan. Op basis van tabel 2 kan niet beoordeeld worden of bij de hoogst berekende fijnstofconcentratie PM_{10} ($18,89 \mu\text{g}/\text{m}^3$) de gezondheidkundige advieswaarde voor $PM_{2,5}$ ($10 \mu\text{g}/\text{m}^3$) wordt overschreden.

[1]

<http://www.infomil.nl/onderwerpen/hindergezondheid/luchtkwaliteit/thema/stoffen/artikel/>

3. Geitenhouderijen

Uit het onderzoek 'Veehouderij en Gezondheid Omwonenden II (VGO II)' blijkt dat binnen een straal van 2 kilometer van geitenhouderijen en 1 kilometer van een pluimveehouderij een verhoogd aantal gevallen van longontsteking voorkomt. Dit onderzoeksresultaat wordt voor het verhoogd voorkomen van longontsteking rondom geitenhouderijen bevestigd in het aanvullende onderzoek VGO III (2018); in de gehele onderzoekspopulatie komt het overeen met ongeveer 7% vermijdbare gevallen van longontsteking. In het aanvullend onderzoek is daarnaast gekeken naar verschillende afstanden tussen woningen en geitenhouderijen (500, 100, 1500 en 2000 meter). Bij een kleinere afstand neemt het risico op longontsteking toe. Daarnaast neemt het risico op longontsteking toe als er meer geitenhouderijen in de omgeving van de woning zijn. Niet duidelijk is wat het verhoogd risico op het voorkomen van longontsteking veroorzaakt. Hiervoor vindt aanvullend onderzoek plaats.

De eerder gevonden associatie tussen het wonen nabij een pluimveebedrijf en het voorkomen van longontsteking werd in het laatste VGO onderzoek (VGO III) in de laatste onderzoeksjaren niet meer gevonden. Niet duidelijk is of er daadwerkelijk sprake is van een trendbreuk. De GGD adviseert deze ontwikkeling te blijven monitoren om hier meer inzicht in te krijgen.

3.1 Gezondheidkundige beoordeling

Binnen 2 kilometer van het plangebied ligt één geitenhouderij aan de Spoelstraat 3. De dichtstbijzijnde woningen zijn gelegen op 1.600 meter. De meest westelijke woonkavels liggen op circa 1.900 meter van de geitenhouderij.

De uitbreiding vindt, gezien vanuit de omliggende woonbebouwing, niet plaats in de richting van de geitenhouderij aan de Spoelstraat 3; een deel van de woonkern van Gilze is gelegen tussen de geitenhouderij en de te bouwen woonwijk.

De vergunde veebezetting is als volgt:

5126 PD, Spoelstraat 3, GILZE, GILZE EN RIJEN

Beschikingsdatum: 24-11-2009
RAV-tabelversie: RAV 2007-1
NB: onderstaande emissies zijn vertaald naar de meest recente emissiewaarden

Stalgroepen													
Dier cat	Omschrijving	RAV code	Pas code	2e RAV code	3e RAV code	Emissie punt	NH3fac (kg/jr/dierpl)	Aantal dieren	NH3 emis MVE (kg/jr)	NCE tot	Geur emis (Ou/s)	PM10 emis (kg/jr)	
A6.	vleestieren en overig vleesvee van 6 tot 24 maanden (roodvleesproductie)	A6.100				bedrijf	5.3	4	21	4	1	142,40	1
C1	geiten ouder dan 1 jaar	C1.100				bedrijf	1.9	1979	3760	660	216	37205,20	38
C2	opfokgeiten van 61 dagen tot en met één jaar	C2.100				bedrijf	0.8	340	272	0	0	3842	3
C3	opfokgeiten en afmestlammeren van 0 tot en met 60 dagen	C3.100				bedrijf	0.2	1060	212	0	0	6042	11
Totalen								3383	4265	664	217	47231,60	53

Sluit venster

Het plangebied ligt binnen de zone van 2 kilometer rondom bovengenoemde geitenhouderij. Er is daardoor sprake van een verhoogd risico op het voorkomen van longontsteking ervan uitgaande dat de omgeving en populatie in het onderzoeksgebied van het VGO overeenkomt met die in Gilze en Rijen.

Omdat de reden van het verhoogd voorkomen van longontsteking niet bekend is, is het niet mogelijk om preventief maatregelen te nemen. De GGD adviseert om het verhoogd voorkomen van longontsteking als één van de parameters mee te wegen in de besluitvorming van dit plangebied. Volledigheidshalve wordt ook verwezen naar het geitenmoratorium. Naar aanleiding van het aanvullende VGO-rapport (VGO 3) heeft Provinciale Staten van Noord-Brabant op 7 juli 2017 besloten om het uitbreiden van geitenhouderijen en het omschakelen naar geitenhouderijen tegen te gaan, waarmee het moratorium geitenhouderij een feit was. Het moratorium is een voorzorgmaatregel en verwerkt in de Verordening ruimte Noord-Brabant. Het doel van het moratorium is te voorkomen dat rond geitenhouderijen de gezondheidslast toeneemt en (nieuwe) knelpunten ontstaan.

3.2 Bestuurlijke afweging

Bij de bestuurlijke afweging om toch binnen 2 km te bouwen, kunnen de volgende aspecten betrokken worden:

- locatiespecifieke zorgvuldige afweging door het benoemen van andere (milieu-)factoren die gunstig danwel ongunstig zijn;
- cumulatie, wat is er meer aan belastende milieufactoren in de omgeving;
- verblijfolocaties specifiek bedoeld voor gevoelige groepen (zieken, ouderen, kinderen e.d.);
- VGO III: het risico wordt kleiner naarmate de afstand tot de geitenhouderij groter is;
- het betrekken van deskundigen;
 - (GGD, Kennisplatform veehouderij en humane gezondheid)

afwegingen die andere gemeenten gemaakt hebben bij het afwegen van het wel of niet instemmen met een woonwijk nabij een geitenhouderij zijn bijvoorbeeld:

- omvang van het ruimtelijk plan, relatie met afstand;
- niet dichterbij de geitenhouderij bouwen;
- aanvaardbaarheid verhoogd risico niet bekend;
- oorzaak verhoogd voorkomen van longontsteking niet bekend;
- geen wettelijk toetsingskader.

4 Conclusies en aanbevelingen

In deze notitie is ingegaan op de gezondheidsgerelateerde milieuaspecten van twee thema's, ten aanzien van een toekomstige uitbreiding van de kern Gilze. In het plangebied wordt woningbouw gerealiseerd (maximaal 64 woonkavels).

In het onderstaande wordt per aspect kort ingegaan op de belangrijkste conclusies. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de wettelijke normen enerzijds en de (gezondheid)advieswaarden anderzijds. In het algemeen geldt dat de wettelijke normen minder stringent zijn dan de (gezondheidskundige)advieswaarden.

Luchtkwaliteit

Er is in het plangebied sprake van een gemiddelde concentratie PM_{10} van maximaal $18,89 \mu g/m^3$. Hierdoor wordt voldaan aan de wettelijke grenswaarde van $40 \mu g/m^3$.

De advieswaarde van de WHO voor PM_{10} ligt op $20 \mu g/m^3$. Hier wordt aan voldaan.

Geitenhouderijen

Gelet op de aanwezigheid van een geitenhouderij binnen een straal van 2 kilometer, is er een verhoogde kans op longontsteking in het plangebied. Een kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is dat de achterliggende oorzaak van de associatie tussen de aanwezigheid van geitenhouderijen en longontsteking nog niet bekend is. Niet inzichtelijk is wat de oorzaak van het verhoogd voorkomen van longontsteking is, waardoor ook geen preventieve maatregelen te nemen zijn. Nader onderzoek hiernaar vindt plaats. Het wordt aanbevolen om de ontwikkelingen op dit gebied te blijven volgen en daarnaast dit verhoogd voorkomen van longontsteking als één van de afwegingscriteria in de besluitvorming mee te nemen.

Wettelijke beoordeling

Vanuit de beoordeelde milieutechnische wettelijke kaders gelden geen belemmeringen voor de planvorming. Er wordt voldaan aan de wettelijke kaders. Wat betreft de onderzochte milieuaspecten wordt het vanuit de wettelijke basis en een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar geacht om het plan 'Laarspad' te realiseren.

Gezondheidskundige beoordeling

Aandachtspunten zijn de ligging van een geitenhouderij binnen een straal van 2 km van het plangebied. Binnen een dergelijke afstand wordt een verhoogd voorkomen van longontsteking gevonden. Wanneer besloten wordt de woonwijk te bouwen, wordt geadviseerd inwoners over het verhoogd risico op longontsteking te informeren.